

Verantwoording monitor Natuur en Landschap

24 oktober 2023

1. Aanleiding en doel

De hoofdvraag van Planbureau Fryslân is: hoe gaat het met de inwoners van Fryslân in veranderende omstandigheden? Om deze vraag te kunnen beantwoorden is inzicht nodig rond het thema Natuur en Landschap zodat trends en ontwikkelingen zichtbaar gemaakt kunnen worden. Het debat rond thema's als natuur, landschap en biodiversiteit is erg relevant vandaag de dag. Met deze monitor volgt Planbureau Fryslân de ontwikkelingen rondom de thema's natuur en landschap in Fryslân, zodat cijfers over de tijd gebruikt kunnen worden om inzicht in de Friese situatie te geven.

2. Keuze van indicatoren

Natuur en landschap zijn brede thema's die op verschillende manieren ingevuld kan worden. In de monitor worden er vijf onderwerpen uiteengezet, namelijk: bodemgebruik, natuur, landschap, energievoorziening en biodiversiteit.

Bodemgebruik

Voor het onderwerp bodemgebruik wordt er gekeken naar agrarisch terrein, bedrijventerrein, binnenwater, bos en open natuurterrein, recreatieterrein, wegverkeersterrein, woonterrein en overig terrein.

Natuur

Voor het onderwerp natuur wordt er gekeken naar de functies die de inwoners van Fryslân bij natuur vindenpassen en naar hoe belangrijk de natuur voor de inwoners is. Daarbij wordt er onderscheid gemaakt naar leeftijd, omvang van woonkern en streek.

Landschap

Bij het onderwerp landschap wordt gekeken naar de verandering van het Friese landschap vanuit het bewonersperspectief. Ook is de bezorgdheid van inwoners over verschillende ontwikkelingen in de natuur en het landschap onderzocht. Verder is door de inwoners aangegeven welke bodemgebruikers meer of minder ruimte zouden mogen krijgen ten opzichte van 2022. Bij deze drie onderwerpen is onderscheid gemaakt naar leeftijd, omvang van woonkern en streek.

Energievoorzieningen

Voor het onderwerp energievoorzieningen wordt gekeken naar het aandeel inwoners dat bepaalde energievoorzieningen acceptabel vindt en onder welke voorwaarde deze energievoorzieningen acceptabel zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt naar achtergrondkenmerken van de inwoners.

Biodiversiteit

Voor het onderwerp biodiversiteit wordt gekeken hoe de inwoners van Fryslân eventuele veranderingen in de biodiversiteit ervaren, welke acties zij hebben genomen in hun eigen tuin om de biodiversiteit te bevorderen en met welk beleid/maatregelen zij het oneens of eens zijn die de overheid kan inzetten voor het beschermen of bevorderen van de biodiversiteit. Daarbij is onderscheid gemaakt naar achtergrondkenmerken van de inwoners.

3. Definities en toelichting van gebruikte begrippen

Agrarisch terrein: Terrein bestemd voor agrarisch gebruik.

Bedrijventerrein: Terrein in gebruik voor nijverheid, handel en zakelijke dienstverlening. Tot bedrijfsterrein wordt gerekend fabrieksterrein, haventerrein, veilingterrein, tentoonstellingsterrein, veemarkt (al dan niet overdekt), groothandelscomplex, terrein met banken en verzekeringsmaatschappijen en dergelijke, bijbehorend opslagterrein en parkeergelegenheid, garage (inclusief parkeergarage), garage van busmaatschappij, kantoorgebouw en bijbehorende parkeerterreinen.

Binnenwater: Inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloed en/of slibveld, of als spaarbekken, inclusief het IJsselmeer.

Bos en open natuurlijk terrein: Terrein in gebruik als bos of open natuurlijk terrein

Recreatieterrein: Terrein bestemd voor recreatief gebruik. Tot recreatieterrein wordt gerekend park en plantsoen, sportterrein, volkstuin, dagrecreatief terrein en verblijfsrecreatief terrein.

Wegverkeersterrein: Terrein in gebruik voor vervoer en transport over het hoofdwegenetwerk. Tot wegverkeersterrein wordt gerekend wegen die volgens de TOP10vector specificatie de functie van vervoersader hebben, groen in aansluitingen van wegen en binnen klaverbladen, parkeerplaats, busstation, benzinstation en opslagplaats van onder andere Rijks- en Provinciale Waterstaat voor onderhoud.

Woonterrein: Terrein dat voornamelijk voor het wonen bestemd is, inclusief primaire woonvoorzieningen. Tot woonterrein worden gerekend terrein met bestemming wonen, primaire voorzieningen als (buurt)winkels, scholen voor kleuter- en basisonderwijs, bijkantoren van onder andere banken, groenvoorziening kleiner dan 1 hectare, straten en parkeerplaatsen, erven, tuinen, trapveldjes en speelplaatsen en woonwagencamp (exclusief wrakkenopslagplaatsen > 0,1 hectare). Wanneer woonwijken in bos zijn gelegen, wordt het gehele terrein als woongebied aangemerkt indien er van een stratenpatroon sprake is.

Overig: overig terrein.

Buitenwater: water buiten de gemiddelde hoogwaterlijn. Buitenwater is in de totalen en percentages over bodemgebruik niet meegenomen.

Natuur: natuur is alles wat zichzelf ordent en handhaaft, al of niet in aansluiting op het menselijk handelen, maar niet volgens menselijke doelstellingen (Schoevers, P.J., 1982).

Landschap: Een gebied, zoals dat door mensen wordt waargenomen, waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de interactie daartussen (Europese Landschapsconventie).

Biodiversiteit: De variatie aan soorten planten, dieren, insecten en micro-organismen. En de interacties daartussen. Hoe meer verschillende soorten organismen er zijn in een gebied, hoe hoger de biodiversiteit (Wageningen University & Research).

4. Bronnen

Centraal Bureau voor de statistiek

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verzamelt en publiceert allerlei statistische gegevens van maatschappelijke en economische aard. Voor deze monitor is er gebruik gemaakt van:

Cijfers over Bodemgebruik

Meer informatie: [CBS bodemgebruik](#)

Panel Fryslân

Panel Fryslân is onderdeel van Planbureau Fryslân en bestaat uit ruim 7000 leden tellende representatieve groep inwoners van Fryslân die hun mening geven en ervaringen delen over wat er speelt in de provincie. Voor deze monitor is gebruik gemaakt van de vragenlijst Natuur, Landschap en biodiversiteit in Fryslân (2022).

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

5. Overige literatuur

Europese Landschapsconventie; Europees landschapsverdrag:
<https://wetten.overheid.nl/BWBV0001748/2005-11-01>

Schoevers, P. J., (1982) 'Landschapstaal, Een stelsel van basisbegrippen voor de landschapsecologie', Wageningen University & Research.

Wageningen University & Research: <https://www.wur.nl/nl/show-longread/biodiversiteit-longread.htm>

6. Contact – voor meer informatie of vragen

Sjaak Moerman

Onderzoeker/Data-analist

smoerman@planbureaufryslan.nl

06 28 52 48 75